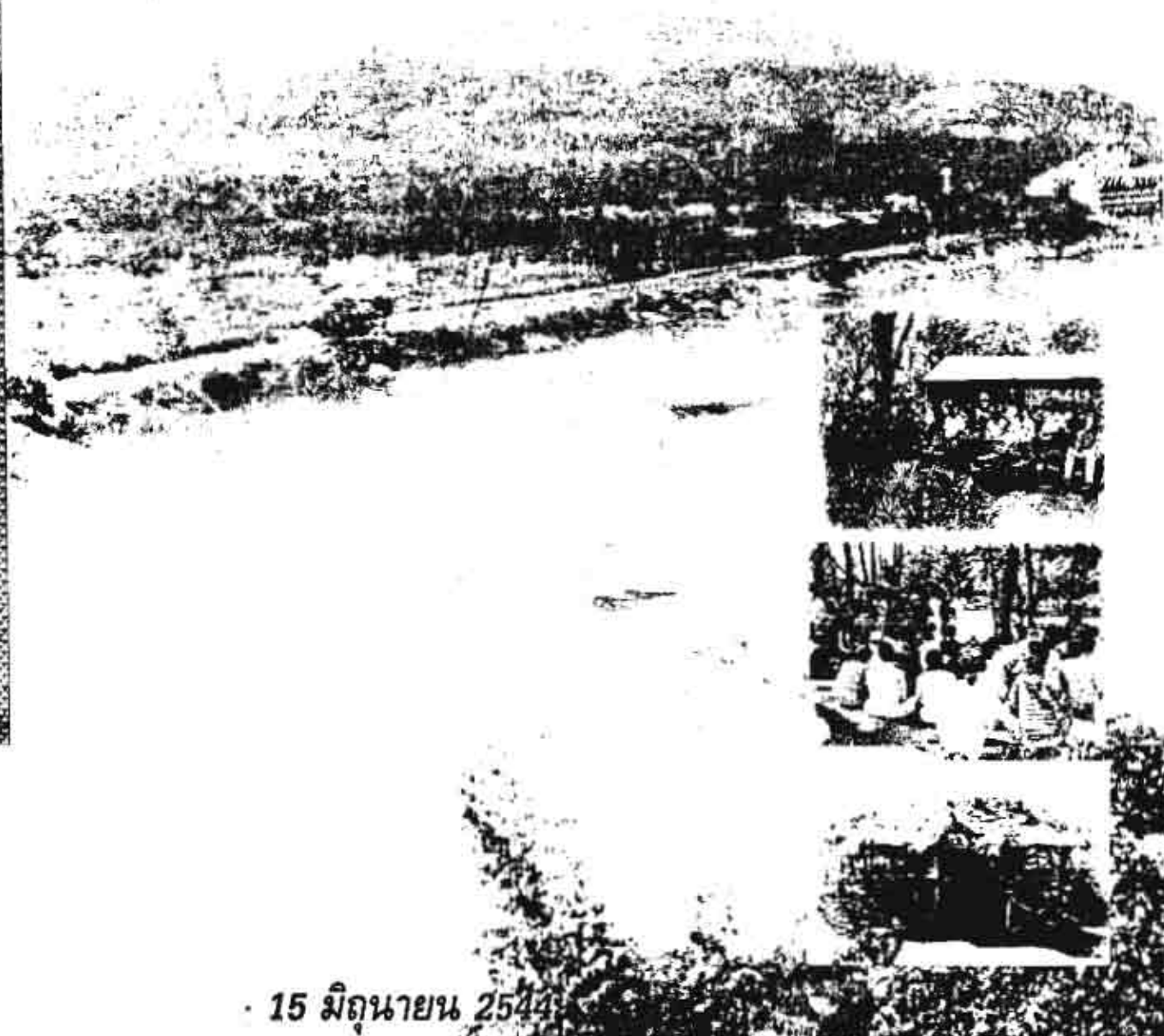

เอกสารประกอบการสัมมนา

การจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร

PDG

44

2

0008

15 มิถุนายน 2544

ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งชาติเอเชียแปซิฟิก

สรุปผลการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร

ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยดำเนินการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการจัดประชุมจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร ระหว่างวันที่ 13-15 มิถุนายน 2544 ณ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งชาติภาคเอเชียและแปซิฟิก มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 54 คน ประกอบด้วย

- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตรจากจังหวัดเป้าหมาย 4 จังหวัด คือ บุรีรัมย์ ราชบุรี พิษณุโลก และทูลุ่่ง จำนวน 24 คน

- หัวหน้าฝ่ายติดตามและประเมินผลจากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวน 4 คน

- เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรส่วนกลาง จำนวน 14 คน

- วิทยากร จำนวน 4 คน

- ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 2 คน

- ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จำนวน 2 คน

เนื้อหาการประชุม ประกอบด้วย

- การบรรยายพิเศษ เรื่อง การพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการปรับโครงสร้างและอัตรากำลังของกรมส่งเสริมการเกษตร

- การแบ่งกลุ่มอภิปรายในประเด็น

- สถานการณ์ระบบส่งเสริมการเกษตรที่แต่ละจังหวัดปฏิบัติอยู่

- ความคาดหวังและยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริมการเกษตร

ผลจากการประชุมดังกล่าว สามารถสรุปความคาดหวังและยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริมการเกษตรจาก 4 กลุ่มย่อย ได้ดังนี้

สรุปความคาดหวังและยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริมการเกษตร (จาก 4 กลุ่มย่อย)

ความคาดหวัง

◆ ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. กระจายอำนาจ ให้ระบบคุณธรรมในการบริหารงานทุกระดับ ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
2. เจ้าหน้าที่สามารถปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการทำงานได้ ไม่ยึดติดกับวิธีการคิดแบบเดิม ที่คิดว่าเกษตรกรต้องรอความช่วยเหลือจากรัฐ ช่วยตนเองไม่ได้
3. ยึดชุมชนเป็นเป้าหมายในการทำงาน ทำงานใกล้ชิดเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง
4. ให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง บริหารจัดการกลุ่ม องค์กร รวมถึงศูนย์ถ่ายทอดฯ ได้มีกตিকা หลักเกณฑ์ที่เด่นชัดในองค์กร
5. เกิดกลุ่มความร่วมมือในการประกอบอาชีพการเกษตร
6. เป็นนักส่งเสริมมืออาชีพ มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ และทักษะ รับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาของชุมชนและผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงาน
7. ทำงานแบบบูรณาการแผนงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลแก่ชุมชน
8. มีความสุขกับการทำงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากประชาชน

◆ ระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. กรม ภาค จังหวัด ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่อย่างจริงจัง สนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วม
2. สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และวิชาการ แก่ระดับอำเภอ ตำบล และชุมชน อย่างทั่วถึงเป็นธรรมตามศักยภาพพื้นที่และศักยภาพชุมชน
3. มีข้อมูล เอกสารวิชาการที่ทันต่อเหตุการณ์ พร้อมทั้งจะสนับสนุนและแลกเปลี่ยนกับระดับพื้นที่ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัย ใช้งานได้จริง
4. มีระบบการฝึกอบรมเฉพาะกิจที่ตรงกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ เช่น กระบวนการจัดทำแผนชุมชน การเขียนแผนงาน/โครงการ การพัฒนาชนบท ฯลฯ
5. มีการนิเทศงานในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยผู้นิเทศงานที่มีความสามารถรอบรู้และชัดเจนในหัวข้อเรื่องที่นิเทศ
6. ต้องการขวัญกำลังใจตามระบบคุณธรรม
7. มีการประชาสัมพันธ์ของผลงานของพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จให้สาธารณชนทราบ

♦ ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน กระจายอำนาจในการร่วมคิด ร่วมวางแผนและปฏิบัติ
2. เสริมความรู้ ทักษะ เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในด้านวิธีการคิด จิตสำนึก สร้างเวทีเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร
3. ให้ชุมชนเป็นเป้าหมายหลักของการทำงาน เน้นการพัฒนาคน โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน การวางแผนพัฒนาการดำเนินการ และการประเมินผล โดยเริ่มจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เสริมทักษะและเสริมสร้างกิจกรรมต่อเนื่องให้แก่เกษตรกรและชุมชนในด้านการบริหารจัดการองค์กร การทำงานเพื่อชุมชน การพึ่งพาตนเองและทรัพยากรท้องถิ่น
5. ส่งเสริมให้เกิดกลุ่มเครือข่ายภายในและระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค
6. ปรับปรุงความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับบทบาทที่ปรึกษา ที่เลี้ยง และผู้ประสานงานที่จะต้องดำเนินการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีชุมชน การนำเกษตรกรดูงาน การกระตุ้นศักยภาพและจิตสำนึกของชุมชน ฯลฯ
7. ทำงานเป็นทีม บูรณาการระหว่างหน่วยงาน พัฒนาระบบข้อมูลให้ทันสมัย
8. ปรับกระบวนการทัศน์เจ้าหน้าที่ สร้างความเข้าใจและใช้ข้อมูล ความรู้ที่ถูกต้องในการวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อแก้ไขปัญหา และเปลี่ยนแปลงระบบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยยึดเป้าหมายหลักเพื่อเกษตรกรและชุมชน

♦ ระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่

1. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ทุกระดับในการพัฒนาระบบการสนับสนุน กระจายอำนาจในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล
2. พัฒนาระบบข้อมูลต่าง ๆ เช่น ศักยภาพพื้นที่ ศักยภาพชุมชน ความเหมาะสมของดิน น้ำ ศักยภาพในเชิงธุรกิจ ฯลฯ ของแต่ละตำบลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำไปประกอบการพิจารณาสนับสนุนแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และแผนชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. พัฒนาระบบสื่อการถ่ายทอด เช่น เอกสารวิชาการ คำแนะนำ ฯลฯ ให้มีข้อมูลที่ทันสมัยและพร้อมที่จะเผยแพร่ หรือสนับสนุนพื้นที่ตามความต้องการของชุมชน รวมถึงการใช้ข้อมูลจากพื้นที่ในการปรับปรุงข้อมูลเอกสารหรือสื่ออื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนมากขึ้น
4. พัฒนาระบบฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ให้สอดคล้องกับระบบการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสำรวจ training need ประเด็นปัญหา และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานในการจัดหลักสูตร เนื้อหา รูปแบบ ระยะเวลา ที่ตรงกับความต้องการของเจ้าหน้าที่ เช่น หลักสูตรการจัดทำโครงการระดับตำบล

(แผนชุมชน) หลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน หลักสูตรการเขียนแผนงาน/ โครงการ ฯลฯ รวมถึง การสนับสนุนงบประมาณ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

5. พัฒนาระบบติดตามนิเทศงาน ให้เป็นการติดตามนิเทศงานแบบมีส่วนร่วม และอบรม เจ้าหน้าที่ที่จะเป็นผู้ติดตามนิเทศให้มีความรอบรู้ และเข้าใจเรื่องที่จะนิเทศ

6. ใช้ระบบคุณธรรม โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ของงาน (P.M.) เป็นฐานในการให้ขวัญ กำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้คนที่ตั้งใจทำงานมีกำลังใจที่จะทุ่มเท สร้างงานที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของสังคม อันจะ ส่งผลให้องค์กรหรือหน่วยงานเป็นที่ยอมรับของสังคม

7. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงาน โดยคัดเลือกผลงานของชุมชนและพื้นที่ที่ประสบผล สำเร็จจากการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร เช่น กลุ่มการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ การจัดการองค์การของ กลุ่มเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จด้านธุรกิจชุมชน สินค้าแปรรูปทางการเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้นอกจากจะเป็นการเผยแพร่ผลงานแล้ว ยังเป็นขวัญกำลังใจ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่และชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

ซึ่งในการจัดทำโครงการวิจัยจะต้องนำข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวัง และยุทธศาสตร์ของระบบส่งเสริม การเกษตรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละจังหวัดที่จะร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้พิจารณา รายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ เพื่อจะทำโครงการวิจัยต่อไป แต่เนื่องจากเวลาการประชุมมีจำกัดไม่ สามารถจัดทำรายละเอียดในแต่ละประเด็นได้สมบูรณ์ได้จำเป็นต้องให้แต่ละจังหวัดไปดำเนินการจัด ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำรายละเอียดแนวทางปฏิบัติต่อไป โดยให้ผู้ที่จะมีส่วนร่วมการทำวิจัยได้ร่วมคิด ร่วมกำหนดประเด็นอย่างแท้จริง โดยแต่ละจังหวัดได้ดำเนินการเตรียมการจัดทำการประชุมเชิงปฏิบัติการ ฯ ดังนี้

จังหวัดพัทลุง ระหว่างวันที่ 8 - 11 กรกฎาคม 2544

จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างวันที่ 17 - 19 กรกฎาคม 2544

จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ 24 - 26 กรกฎาคม 2544

จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 1 - 3 สิงหาคม 2544

คาดว่าผลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการของแต่ละจังหวัดจะสามารถสรุปเป็นประเด็นในการทำโครงการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรต่อไป

รายชื่อเอกสารในเล่ม

1. เอกสารเชิงหลักการ (Concept Paper) โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร
2. แผนการปฏิบัติงานพัฒนาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร
3. สรุปผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อวางแผนชุมชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ปี 2543
4. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี
5. การปฏิบัติงานของเกษตรตำบลที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล
6. บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
7. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล

กำหนดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร
ระหว่างวันที่ 13-15 มิถุนายน 2544

ณ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งชาติเอเชียแปซิฟิก
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กทม.

13 มิถุนายน 2544

11.00 – 12.00 น.	- ลงทะเบียน
12.00 – 13.00 น.	- อาหารกลางวัน
13.00 – 13.30 น.	- พิธีเปิดการสัมมนา
13.30 – 14.30 น.	- ความเป็นมาของงานส่งเสริมการเกษตร
	- ระบบส่งเสริม
	- โครงสร้าง
14.30 – 15.30 น.	- แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
15.30 – 15.45 น.	- อาหารว่าง
15.45 – 17.00 น.	- workshop ① problem analysis

14 มิถุนายน 2544

08.30 – 10.00 น.	- workshop ② ความคาดหวังที่มีต่อระบบส่งเสริมการเกษตร
(ระดับจังหวัด อำเภอ)
10.00 – 10.15 น.	- อาหารว่าง
10.15 – 12.00 น.	- workshop ③ สรุปความคาดหวัง
12.00 – 13.00 น.	- อาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	- workshop ④ ยุทธศาสตร์ที่ควรจะทำ (ทำอะไร อย่างไร)
14.30 – 14.45 น.	- อาหารว่าง
14.45 – 17.00 น.	- workshop ⑤ สรุปยุทธศาสตร์

15 มิถุนายน 2544

08.30 – 10.00 น.	- workshop ⑥ action plan (action research)
10.00 – 10.15 น.	- อาหารว่าง
10.15 – 12.00 น.	- workshop ⑦ สรุป action plan
	- สรุปการสัมมนาและปิดสัมมนา
12.00 – 13.00 น.	- อาหารกลางวัน

โดยให้เกษตรกรและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น เพื่อให้ผลการพัฒนาตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับแต่ละชุมชน ในปีเดียวกันนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการโครงการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนภายใต้แผนขจัดความยากจนในลักษณะโครงการนำร่อง โดยการสนับสนุนของ UNDP เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเน้นการพัฒนาคน ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และดำเนินการพัฒนารวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างยั่งยืน จากสถานการณ์ที่กล่าวมาจะส่งผลต่อบทบาทการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และระบบส่งเสริมการเกษตร ทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติงานของในแต่ละระดับและเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร จึงเห็นสมควรที่จะได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบงานส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบปฏิบัติการในพื้นที่ที่สามารถพัฒนาขีดความสามารถของเกษตรกรในการพึ่งตนเอง

- 1.1 ระบบการทำงานระดับอำเภอ
- 1.2 บทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- 1.3 วิธีการขั้นตอนการบริหารจัดการของศูนย์ฯ
- 1.4 กระบวนการทำงานร่วมกันแบบพหุภาคีในพื้นที่
- 1.5 กลไกความเชื่อมโยงจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบล ↔ อำเภอ ↔ จังหวัด

2. เพื่อศึกษาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานในระดับจังหวัด

- 2.1 ระบบการบริหารจัดการ
- 2.2 การสนับสนุนทางวิชาการ, การนิเทศ, ติดตาม, ประเมินผล
- 2.3 ระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ (กลไกการทำงานร่วม (คณะกรรมการร่วม) ผู้นำเกษตรกร, เจ้าหน้าที่)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำข้อมูลไปใช้ประกอบในการพัฒนาบทบาท แนวทางและวิธีการทำงานส่งเสริมการเกษตรภายใต้โครงสร้างองค์กรที่ปรับปรุงใหม่ เพื่อให้งานส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**สรุปผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อวางแผนชุมชน
ขององค์กรพัฒนาเอกชน
ปี 2543**

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
1. แนวคิด/ปรัชญา	- ชุมชนแบบที่มีศักยภาพสามารถพัฒนาตนเองได้ โดยสืบค้นและประเมินคุณภาพขององค์กรชุมชนและผู้ใช้	- ชุมชนมีศักยภาพพัฒนาตนเองได้ การพัฒนาอาศัยความรอบรู้ และความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในลักษณะภาคีการพัฒนา โดยเน้น ● คน เป็นหัวใจของการพัฒนา ● ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในชุมชน ● การพัฒนาอย่างบูรณาการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ● สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยจัดเวทีการเรียนรู้	- ชุมชนมีศักยภาพพัฒนาตนเองได้ โดยทุกส่วนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนลักษณะภาคีพัฒนา	- การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการทำงานเป็นแบบไตรภาคีระหว่างรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและเกษตรกร
2. กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน	- ชี้แจงคณะผู้ปฏิบัติงานระดับจังหวัด ทำความเข้าใจและวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับโครงการ - สำนักงานเกษตรจังหวัดคัดเลือกโดยอาศัยเกณฑ์ของมูลนิธิ	- ชี้แจงและทำความเข้าใจแก่คณะทำงาน ผอ.ศูนย์ถ่ายทอดฯ ผู้นำชุมชน - ผู้มีชุมชนและผู้เกี่ยวข้องช่วยกันถ่ายทอดฯ ทั้งจังหวัดเป็นผู้เลือกแบบมีส่วนร่วม โดยการลงคะแนนคัดได้ 2 ตำบล และจังหวัดเลือกเหลือเพียง 1 ตำบล	- ชี้แจงทำความเข้าใจแก่คณะทำงาน ตำบล - คัดเลือกร่วมกันระหว่างสำนักงานเกษตรจังหวัด มูลนิธิ ผู้นำที่ส่งเสริมการเกษตร อบต. โดยใช้พื้นที่เป้าหมายนำร่องโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร	- ชี้แจงทำความเข้าใจแก่คณะทำงานจังหวัด - คัดเลือกร่วมกันระหว่างจังหวัด มูลนิธิ อบต. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
2.1 ชี้แจงทำความเข้าใจโครงการ				
2.2 คัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย				

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
2.3 คัดเลือกอาสาสมัคร (ผู้นำ)	- ผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นผู้คัดเลือก ตัวแทนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ๗ ละ 2-3 คน โดยอาศัยเกณฑ์ของมูลนิธิ	- ผู้นำชุมชนและผู้อำนวยการศูนย์ฯ ร่วมสืบค้นอาสาสมัคร 40-50 คน ใน หมู่บ้าน ตัวแทนจากหมู่บ้านมีจำนวน เท่า ๆ กัน สร้างเป็นทีมงานตำบล	- คณะผู้ปฏิบัติงานคัดเลือกผู้นำชุมชน จากทุกภาคส่วนเข้าร่วมในเวที	- ทีมงานมูลนิธิและผู้อำนวยความสะดวก ศูนย์ฯ คัดเลือกผู้นำ 30-40 คน ตามเกณฑ์กำหนดไว้
2.4 คัดเลือกพื้นที่ ดัชนีแบบ	- มูลนิธิและจังหวัดเสนอกรอบ การคัดเลือก ลงดูพื้นที่ และตัดสินใจ ร่วมกัน	- มูลนิธิศึกษาข้อมูลทุกวิทยุ มูลนิธิ เสนอทีมงานตำบลคัดเลือกแล้วสำรวจ ข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ตามกรอบที่ กำหนด	- คณะผู้ปฏิบัติงานและผู้นำชุมชนเป็นผู้ คัดเลือก โดยกำหนดเกณฑ์เพิ่มเติม จากโครงการด้านสังคมมาประกอบ (SIF)	- คัดเลือกร่วมกันระหว่างมูลนิธิ กับผู้อำนวยการศูนย์ฯ จากข้อมูล วิทยุภูมิที่มีอยู่และลงสำรวจพื้นที่
2.5 สร้างจิตสำนึก ร่วมให้ชุมชน	- สร้างความเข้าใจ กระบวนการ เป้าหมายแก่ทีมงานตำบล โดยอาจ เชิญวิทยากรที่พิเศษมาแล้ว ประสานการนัดการจัดกระบวนการ เรียนรู้	- มูลนิธิสร้างความเข้าใจร่วมกันใน คำและจิตสำนึกใหม่ การพึ่งพา ตนเองและการพึ่งพาร่วมกันและกัน โดยแพร่ในทกเวที	-อบรมแนวคิดกระบวนการพัฒนา ชุมชน	- สร้างจิตสำนึกโดยการระดม ความคิดของผู้นำชุมชน โดยใช้ เทคนิคต่าง ๆ
2.6 ทบทวนอดีตและ ค้นหาศักยภาพ ชุมชน	- เชิญวิทยากรที่เป็นผู้นำมาแล้ว ประสบการณ์การเรียนรู้	- ผู้นำแต่ละหมู่บ้านเสนอประวัติ พัฒนาการของชุมชน ผู้รู้ ปราชญ์ ชาว บ้าน ค่ายภาพชุมชน และ แลก เปลี่ยนกันในเวทีระดับตำบล	- จัดเวที่ย่อยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ระดม ความคิดค้นหาปัญหาแต่ละกลุ่ม วิธีการแก้ไขปัญหา ใช้เทคนิค Problem Tree, SWOT	- จัดเวที่ย่อยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ระดมความคิดค้นหาปัญหาแต่ละกลุ่ม วิธีการแก้ไขปัญหา ใช้เทคนิค Problem Tree, SWOT (ไม่มีการค้นหาศักยภาพ ชุมชน)
	- ผู้นำชุมชนศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ ชุมชนในประเด็น ประวัติหมู่บ้าน ประชากร การจัดการทรัพยากร การประกอบอาชีพ	- ทีมงานตำบลเสนอข้อมูลศักยภาพชุมชนเป็นรายหมู่บ้าน อาทิ ประวัติ ผู้นำ ผู้รู้ อาชีพ หนี้สิน วัฒนธรรม ภูมิ ปัญญา ทรัพยากรท้องถิ่น	- เน้นกลุ่ม 3 ด้าน คือ เกษตร ภูมิ ชุมชนและสิ่งแวดล้อม	- เน้นกลุ่ม 3 ด้าน คือ เกษตร ภูมิ ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
2.7 ศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ	- เน้นการศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องแนวคิด กิจกรรม ผลกระทบ แนวทางการพัฒนา ปัญหา อุปสรรค โดยแบ่งกลุ่มผู้นำและนำมาแลกเปลี่ยนในเวทีตำบล	- ศึกษาดูงาน สรุปบทเรียนที่ได้รับ ทำให้ทีมงานตำบลเกิดความคิดริเริ่ม/นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงร่างแผนตำบล	- ศึกษาดูงาน เน้นกรอบความคิด พัฒนาชุมชน เสนอผลดูงาน วิเคราะห์และนำเสนอร่างแผน	- ศึกษาดูงาน 3 กลุ่ม เสนอผล การศึกษาดูงานแก่ชุมชน ระดม ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและนำข้อมูลไปวิเคราะห์หยกร่างแผนตำบล
2.8 กำหนดทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาและการจัดทำแผน/โครงการ	(1) ผู้นำชุมชนและหมู่บ้านจัดเวทีย่อยในหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนของหมู่บ้าน (2) ผู้นำหมู่บ้านเสนอแผนของหมู่บ้าน (3) รวมโครงการเหมือนกันเป็นโครงการระดับตำบล (4) หาผู้รับผิดชอบโครงการ/แก้ไขโครงการ (5) เสนอแผนโดยมีผู้เกี่ยวข้องให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข (6) เสนอแผนต่อคณะทำงานระดับจังหวัด (7) เริ่มดำเนินงานตามแผน	(1) ทีมตำบลตัดสินใจร่วมกันกำหนดประเด็นการพัฒนาโครงการบนพื้นฐานศักยภาพท้องถิ่นและหาผู้ประสานงานตำบลรับผิดชอบโครงการ (2) ทีมมูลนิธิเสนอกระบวนการพัฒนาโครงการบนพื้นฐานศักยภาพท้องถิ่น - ภูมิปัญญา - ทรัพยากร - วัฒนธรรม/เงินออม (3) จัดเวทีย่อยพัฒนาโครงการโดยทีมงานตำบล (4) ทีมตำบลเสนอร่างที่ 1 ของโครงการ จัดลำดับความสำคัญของโครงการปรับปรุงโครงการ (5) ร่างที่ 2 ประชาวิจารณ์แผนระดับตำบล โดยมาจากทุกหมู่บ้าน (6) ทีมตำบลพัฒนาโครงการให้สมบูรณ์ เตรียมการปฏิบัติงาน เช่น สมุดรสนาธิกร ระดับหมู่บ้าน ฯลฯ (7) เสนอแผนแก่คณะทำงานระดับจังหวัดและเริ่มปฏิบัติงานตามแผน	(1) จัดอบรมเรื่องการวางแผนชุมชนให้แก่ผู้นำ (2) ผู้นำร่วมกับชาวบ้านจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อตรวจสอบแผน (3) ร่างแผนตำบล โดยผู้นำ (4) จัดเวทีผู้นำชุมชนร่วมวิเคราะห์แผนตำบล (5) วิพากษ์แผน - ระดับตำบล - ระดับจังหวัด โดย คณะทำงานระดับจังหวัด (6) ปรับปรุงแผนให้สมบูรณ์	(1) กลุ่มย่อย 3 กลุ่ม (เกษตร ชุมชน, สิ่งแวดล้อม) จัดเวทีย่อย ระดมความคิดเห็นร่างแผน (2) จัดเวทีตำบล เพื่อ - นำเสนอแผนแต่ละด้าน - วิพากษ์และวิจารณ์แผน - ปรับปรุงแก้ไข โดยมีคณะทำงานจังหวัดเข้าร่วมด้วย (3) เสนอแผนต่อคณะทำงานระดับจังหวัด

ประเด็น

ประเด็น	มูลนิธิหมู่บ้าน (1)	มูลนิธิหมู่บ้าน (2)	มูลนิธิพัฒนาอีสาน	มูลนิธิรักไทย
2.9 อื่นๆ				
(1) การจัดเวทีตำบล	- จัดเวทีตำบลอย่างน้อย 5 ครั้ง มีการจัดเสริมให้ตามความจำเป็น และมีเวทีย่อยระดับหมู่บ้าน - มีวิทยากรพิเศษที่มีประสบการณ์เข้าไปให้ความรู้ประสบการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การศึกษาดูงานบางพื้นที่สูงมาก กว่า 1 ครั้ง ทั้งดูงานพื้นที่ต้นแบบและนอกจังหวัด	- จังหวัด 7 จังหวัด เป็นเวทีจังหวัด 3 ครั้ง เวทีตำบล 4 ครั้ง แต่ละครั้งทำงาน 1 เดือน มีการกำหนดวันที่จะจัดเวทีล่วงหน้าอย่างชัดเจนมีการจัดเวทีเสริมให้จังหวัด บทเวทีที่คิดว่าจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัด - พบภายใน 1 เวที เกษตรกรจะมีส่วนร่วมในเวทีมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ที่ปรึกษาบทบาทลดน้อยลงในเวทีเป็นการสร้างความสามารถให้แก่เกษตรกร	- จัดเวทีอย่างน้อย 4 ครั้ง มีการจัดเวทีย่อยระดับหมู่บ้านตามความจำเป็น หลังจากจัดเวทีครั้งที่ 1 มีการอบรมและดูงานพื้นที่ต้นแบบ และครั้งที่ 4 มีการประชุมวิพากษ์แผนระดับตำบลและอำเภอ/จังหวัด ตลอดจนมีการสรุปบทเรียนในการจัดเวทีครั้งที่ 5	- จัดเวทีระดับตำบล 2 ครั้ง - เวทีย่อยของกลุ่ม (3 กลุ่ม) จำนวนกลุ่มละ 2 ครั้ง
(2) การมีส่วนร่วมของเกษตรกร	- เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ แต่บางครั้งผลที่ปรากฏอาจยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจนนัก	- เกษตรกรมีส่วนร่วมตั้งแต่การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายต้นแบบ การดูงานการจัดทำแผน ฯลฯ เป็นรูปธรรมชัดเจน	- เกษตรกรมีส่วนร่วมได้กระบวนการเรียนรู้แต่บางครั้งยังไม่ชัดเจนนัก - ไม่ชัดเจน/ไม่มีข้อมูล	- เกษตรกรมีส่วนร่วมได้กระบวนการเรียนรู้แต่บางครั้งยังไม่ชัดเจนนัก - ไม่ชัดเจน
(3) แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้	- มีการวางแผนหลัก แต่กำหนดการที่แน่นอนจะกำหนดหลังจากสิ้นสุดเวทีแต่ละครั้ง ยึดเกษตรกรเป็นหลัก	- มีการวางแผนให้ทั้งเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และที่ปรึกษา		
(4) การปฏิบัติงานของผู้ประสานงานมูลนิธิ	- มีชัดเจน แต่ไม่อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจน แต่ไม่อยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา	- มีชัดเจนอยู่ปฏิบัติงานเต็มเวลา

ภาคผนวก ก

ร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีถือว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน
ตามมาตรา ๑๗๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑. ร่างกฎหมายว่าด้วยกองทุนหมู่บ้าน
๒. ร่างกฎหมายว่าด้วยการบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินแห่งชาติ
๓. ร่างกฎหมายว่าด้วยบรรษัทวิสาหกิจแห่งชาติ
๔. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม
๕. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ
๖. ร่างกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมสุขภาพแห่งชาติ
๗. ร่างกฎหมายว่าด้วยการประกันสุขภาพแห่งชาติ
๘. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
๙. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
๑๐. ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท
๑๑. ร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม
๑๒. ร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๑๓. ร่างกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย
๑๔. ร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงนโยบายของคณะรัฐมนตรีเพื่อบริหารราชการแผ่นดิน
ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่บัญญัติไว้ในหมวด ๕
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	นโยบายของ คณะรัฐมนตรี
มาตรา ๗๒ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคง ของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ เพื่อการพัฒนาประเทศ	ข้อ ๑๒
มาตรา ๗๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและ ศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่าง ศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของ ศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต	ข้อ ๑๑.๒
มาตรา ๗๔ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และพึงถือหลัก ในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค	ข้อ ๑๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	นโยบายของ คณะรัฐมนตรี
มาตรา ๗๕ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิและ เสรีภาพ ของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดย อิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕.๒ ข้อ ๑๕.๕
มาตรา ๗๖ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผน พัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ	ข้อ ๑๕.๑
มาตรา ๗๗ รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และ พนักงานหรือ ลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติ มิชอบ และเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่	ข้อ ๑๕.๑ ข้อ ๑๕.๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	นโยบายของ คณะรัฐมนตรี
มาตรา ๗๘ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น	ข้อ ๑๕.๓ ข้อ ๑๖.๑
มาตรา ๗๙ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน	ข้อ ๘
มาตรา ๘๐ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้	ข้อ ๑ (๗) ข้อ ๑๐.๔ ข้อ ๑๐.๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	นโยบายของ คณะรัฐมนตรี
มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา แห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาราชบัณฑิต และส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ	ข้อ ๗ ข้อ ๑๑.๑ ข้อ ๑๑.๓
มาตรา ๘๒ รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการ ที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	ข้อ ๑ (๗) ข้อ ๑๐.๑
มาตรา ๘๓ รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม	ข้อ ๑ (๒) ข้อ ๑ (๓) ข้อ ๓.๑
มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษา ผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร ให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร	ข้อ ๓.๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	นโยบายของคณะรัฐมนตรี
มาตรา ๘๕ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์	ข้อ ๓.๑ ส่วนที่ ๒
มาตรา ๘๖ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม	ข้อ ๖
มาตรา ๘๗ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับ ดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาด ตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค	ข้อ ๔.๑ ข้อ ๔.๓

คำแถลงนโยบาย
ของ
คณะรัฐมนตรี
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี
แถลงต่อรัฐสภา
วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544

1. นโยบายเร่งด่วน

(1) พักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอย่างเร่งด่วน โดยวางระบบการฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือปรับโครงสร้างการผลิตอย่างครบวงจร

(2) จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินหมุนเวียนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน พร้อมทั้งรัฐบาลจะจัดให้มีโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐพร้อมที่จะช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการ เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต

(3) จัดตั้งธนาคารประชาชน

(4) จัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก

(5) จัดตั้งบรรษัทกลางในการบริหารสินทรัพย์

(6) พัฒนารัฐวิสาหกิจ

(7) สร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

2. นโยบายเศรษฐกิจ

2.1 นโยบายด้านการคลัง

2.2 นโยบายการเงิน สถาบันการเงิน และตลาดทุน

3. นโยบายการสร้างรายได้

3.1 ด้านการเกษตรกรรม

ส่วนที่ 1 ฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

(1) ปรับโครงสร้างสินเชื่อ และเงินทุนภาคเกษตรให้สอดคล้องกับวงจรการผลิต เร่งรัดการแก้ไขหนี้สินของเกษตรกร และพักชำระหนี้และยกเว้นดอกเบี้ยเป็นเวลา 3 ปี แก่เกษตรกรรายย่อย

(2) ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทางเลือก และเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกร

(3) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินอย่างพอเพียง โดยการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการใช้ที่ดินรกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ทรัพยากรน้ำในทุกระดับให้เหมาะสมต่อระบบการผลิต และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่ในการฟื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำและลุ่มน้ำ แหล่งกักเก็บน้ำ คูคลองส่งน้ำ คุณภาพน้ำ และชลประทานระบบท่อ รวมทั้งควบคุม-ดูแลการใช้น้ำผิวดินและน้ำใต้ดินให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่

ส่วนที่ 2 การพัฒนาตลาดในประเทศและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนชนบท

(1) มุ่งพัฒนาการผลิตภาคชนบทและสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจชุมชน โดยเชื่อมโยงการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนระยะยาวสำหรับการลงทุนและสร้างรายได้แก่ประชาชนในชนบท

(2) พัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตรสมัยใหม่ สนับสนุนการจัดตั้งยู้งฉางลานตากของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตรและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อให้สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ส่งเสริมการสหกรณ์ ธุรกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร และองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง และให้มีส่วนร่วมในการกำหนดและเสนอนโยบายและมาตรการด้านการเกษตร และการวิจัยพัฒนาด้านการเกษตร

(4) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยการส่งเสริมการวิจัยและการเรียนรู้จากภูมิปัญญาไทยและวิทยาการสมัยใหม่

(7) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำการเกษตร รวมทั้งเกษตรอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสอดคล้องความต้องการของตลาดและศักยภาพของประชาชนในพื้นที่

ส่วนที่ 3 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรในตลาดโลก

(1) ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการแปรรูปผลผลิตการเกษตร และพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน รูปแบบ และบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรม

(2) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งส่งเสริมการจัดทะเบียนสิทธิบัตรที่เกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรในทุกด้าน เพื่อรองรับการเปิดเสรีสินค้าเกษตรในอนาคต

(3) พัฒนาการตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัยของสินค้าเกษตรทั้งการนำเข้าและส่งออก รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อยกระดับผลผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศ

(4) ส่งเสริมการประมงชายฝั่งและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งการทำประมงนอกน่านน้ำ ด้วยการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนากองเรือประมง อุตสาหกรรม ห้างเย็นและการแปรรูปสินค้าประมง รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรและระบบนิเวศทางทะเล

3.2 ด้านอุตสาหกรรม

3.3 ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

4. นโยบายการพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
5. นโยบายด้านการคมนาคม
6. นโยบายการพัฒนาแรงงาน
7. นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
8. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. นโยบายการพลังงาน
10. นโยบายเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง
11. นโยบายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
12. นโยบายความมั่นคงแห่งรัฐ
13. นโยบายด้านการต่างประเทศ
14. นโยบายความปลอดภัยของประชาชน
15. นโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน
16. นโยบายพัฒนาภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร

การปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลที่เกี่ยวข้องกับ องค์การบริหารส่วนตำบล

นางจวนันท์ พานิชโยทัย กองแผนงาน

การศึกษากิจการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานบางประการของเกษตรกรตำบล เพื่อศึกษากิจการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรตำบลในเขตที่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ปี 2538 จำนวน 308 คน องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งประกาศจัดตั้งปี 2538 จำนวน 12 แห่ง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรตำบลใช้แบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ และได้รับแบบสอบถามคืนมาร้อยละ 78.9 ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าสถิติเฉลี่ยเลขคณิต ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรตำบลมีอายุเฉลี่ย 40 ปี รับผิดชอบตำบลที่มีขนาดเฉลี่ย 11.1 หมู่บ้าน มีโครงการในความรับผิดชอบจำนวนเฉลี่ย 6.9 โครงการ ระยะเวลาในการทำงานโดยเฉลี่ย 10.8 ปี เกษตรตำบลร้อยละ 43.6 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 85.2 เคยเข้าร่วมกิจกรรมและช่วยเหลือการปฏิบัติงานของสภาตำบล เกษตรตำบลส่วนใหญ่มีความพอใจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล และเห็นว่างานขององค์การบริหารส่วนตำบลและงานส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญทัดเทียมกัน เพราะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ พัฒนาประชาชน เกษตรตำบลร้อยละ 87.2 เข้าไปร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยกิจกรรมที่เข้าไปร่วมมากน้อยเรียงตามลำดับ คือ การวางแผนและให้ข้อมูล การประชุม การพิจารณากลับกรองงานและแก้ไขปัญหา การสนับสนุน และการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ เกษตรตำบลร้อยละ 37.8 เข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ในระดับปานกลาง ในส่วนการสนับสนุนกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เกษตรตำบลร้อยละ 83.5 นำเสนอข้อมูลและกิจกรรมของงานส่งเสริมการเกษตร เกษตรตำบลให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับค่อนข้างสูง คือ การสนับสนุนด้านวิชาการ เกษตร เกษตรตำบลร้อยละ 43 เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานทุกด้านในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ เรื่องการประชาสัมพันธ์งานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาที่ปฏิบัติงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล คือ ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่จะเข้าไปสนับสนุนงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนบทบาทของเกษตรกรตำบลก็ยังไม่ชัดเจนที่จะเข้าไปสนับสนุนเช่นกัน

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ทรานหน้าที่ของเกษตรกรตำบลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทั้งนี้ มีการขอความร่วมมือและสนับสนุนจากเกษตรกรตำบลในด้านเหล่านี้มาก คือ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหา บางกิจกรรมได้รับการสนับสนุนน้อยเนื่องจากไม่มีกิจกรรมร่วมกัน ไม่ทราบบทบาทและวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะให้เกษตรกรตำบลส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรอย่างจริงจัง

**บทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล**

นายเอกชัย โอเจริญ

นางสุกัญญา อธิปวงนันต์ นายสำราญ สารบรรณ

นางพิชญา อารยานุรักษ์ นางธวัชนันท์ พานิชโยทัย นายจำลอง พุ่มซ้อน

กองแผนงาน

บทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจากการศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต. โดยศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต. ที่ผ่านมา และความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ควรดำเนินการในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต. ในด้านการพัฒนาการเกษตรนั้น พบว่าบทบาทที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรดำเนินการ ได้แก่

1. บทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการเกษตรแก่ อบต. โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการในระดับปานกลาง

- 1) การเสนอข้อมูลการประสพภัยธรรมชาติ
- 2) การเสนอข้อมูลการระบาดของศัตรูพืช
- 3) การเสนอปัญหาและความต้องการด้านการเกษตรของ
- 4) การเสนอข้อมูลแนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
- 5) การเสนอข้อมูลทางเลือกในการผลิตของเกษตรกร
- 6) การเสนอข้อมูลโครงการพัฒนาการเกษตรในระดับ
- 7) การให้ข้อมูลสถิติการเกษตรของตำบล
- 8) การเสนอข้อมูลด้านการตลาดและสินค้าเกษตร

2. บทบาทการเป็นที่ปรึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพการเกษตร
ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการในบทบาทนี้ในระดับปานกลาง

- 1) เป็นที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหาทางการเกษตร
- 2) เป็นที่ปรึกษาการจัดทำข้อมูลทางการเกษตรแก่ อบต.
- 3) เป็นที่ปรึกษาการจัดทำแผนพัฒนาโครงการและกิจการการเกษตรในพื้นที่
- 4) เป็นที่ปรึกษาการพัฒนาผู้นำและสถาบันทางการเกษตรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการในระดับต่ำในบทบาทเป็นที่ปรึกษาการพัฒนาผู้นำและสถาบันทางการเกษตร

3. บทบาทด้านการประสานงานกับ อบต. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการบทบาทด้านการประสานงานกับ อบต. ในระดับปานกลาง

1) ที่แจ้งบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการพัฒนาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับ อบต.

3) เข้าร่วมประชุมกับ อบต.

3) พบปะเยี่ยมเยียนสมาชิกสภา อบต.

4) เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ อบต. จัด

5) เชิญสมาชิกสภา อบต. เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

6) เชิญสมาชิกสภา อบต. มาร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ดำเนิน

4. บทบาทในการส่งเสริมให้สถาบันและผู้นำทางด้านการเกษตรมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสนับสนุนการพัฒนาทางการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการบทบาทในการส่งเสริมให้สถาบันและผู้นำทางด้านการเกษตรมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรในระดับปานกลาง เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยได้ ดังนี้

1) สนับสนุนผู้นำทางการเกษตรให้เข้าไปเป็นสมาชิกสภา อบต. ให้มากขึ้น

2) สนับสนุนสมาชิกสภา อบต. ให้เป็นที่ปรึกษากลุ่ม/สถาบัน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำกลุ่มและสถาบันเข้าใจบทบาทหน้าที่ของ อบต. ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพทางการเกษตร

4) กระตุ้นให้เกษตรกร กลุ่ม/สถาบัน เสนอปัญหาและความต้องการผ่านสมาชิกสภา อบต. เพื่อขอรับการสนับสนุน

5. บทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อสนับสนุนการทำงานกับ อบต. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อสนับสนุนการทำงานกับ อบต. ในระดับปานกลาง ได้แก่

1) การประสานงานในด้านข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยี

2) ประสานงานในการจัดทำแผนงาน/โครงการและประสานงานในระดับต่ำ ได้แก่ การประสานงานในด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต

6. บทบาทในการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมด้านการเกษตร
เสนอ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการในบทบาทการจัดทำแผนงานโครงการ และกิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต. โดยดำเนินบทบาทในระดับปานกลาง และระดับต่ำ

สำหรับบทบาทที่ดำเนินการในระดับปานกลาง ได้แก่

- 1) การชี้แจงงาน/โครงการส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับงบประมาณประจำปี ที่จะดำเนินการในพื้นที่ให้ อบต. ทราบ
- 2) ประสานงานภายในกับสมาชิก อบต. เพื่อให้โครงการได้รับการสนับสนุน
- 3) ผลักดันแนวทางพัฒนาการเกษตรให้เป็นแผนพัฒนาการเกษตรของ อบต.
- 4) ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไขด้านการเกษตรกับ เกษตรกร หรือกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

บทบาทที่ดำเนินการในระดับต่ำ ได้แก่

- 1) เป็นผู้จัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตรทั้งในและนอกภาคการเกษตรเสนอ อบต.
- 2) ร่วมกับเกษตรกร กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร จัดทำโครงการพัฒนาด้านการ เกษตรเสนอต่อ อบต.
- 3) ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีโครงการด้านการเกษตร จัดทำโครงการ เสนอ อบต.

7. บทบาทในการให้ความรู้ด้านการเกษตรและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ได้ดำเนินการในบทบาทการให้ความรู้ด้านการ เกษตรและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง ได้แก่ การสนับสนุนเอกสารทางวิชาการแก่สมาชิก สภา อบต. และดำเนินการในระดับต่ำ ได้แก่ การจัดมุมความรู้ด้านการเกษตร ณ ที่ทำการ อบต. และจัดอบรม ทัศนศึกษา ดูงานด้านการเกษตรแก่สมาชิกสภา อบต.

8. บทบาทในด้านการติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานตาม โครงการ กิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ได้ดำเนินการในบทบาทการติดตาม ประเมินและ รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต. ในระดับต่ำ เรียง ลำดับคะแนนเฉลี่ยได้ ดังนี้

- 1) ร่วมกับ อบต. ในการติดตามความก้าวหน้าโครงการพัฒนาด้านการเกษตรใน พื้นที่
- 2) รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาด้านการเกษตรแก่ อบต.
- 3) ร่วมกับ อบต. ประเมินผลโครงการพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่เมื่อสิ้นสุด โครงการ

ในเรื่องความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับบทบาทที่ควร จะ ดำเนินการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต. นั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่า บทบาทที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจะทำในการในอนาคตใน 8 บทบาท ที่ควรดำเนินการ ในระดับ ดังนี้

1. บทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรแก่ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่าควรดำเนินบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ อบต. ในระดับสูง โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยได้ ดังนี้

- 1) การเสนอข้อมูลการระบาคัดรูปพืช
- 2) การเสนอข้อมูลแนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
- 3) การเสนอข้อมูลทางเลือกในการผลิตของเกษตรกร
- 4) การเสนอปัญหาและความต้องการด้านการเกษตรของเกษตรกร
- 5) การเสนอข้อมูลประสพภัยธรรมชาติ
- 6) การเสนอข้อมูลโครงการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
- 7) การให้ข้อมูลสถิติการเกษตรของตำบล
- 8) การเสนอข้อมูลด้านการตลาดและสินค้าเกษตร

2. บทบาทในการส่งเสริมให้สถาบันและผู้นำทางด้านการเกษตรมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสนับสนุนการพัฒนาการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่าควรดำเนินการบทบาทในการส่งเสริมให้สถาบันและผู้นำทางด้านการเกษตรมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรในระดับสูง เรียงลำดับวิธีการที่ควรดำเนินการส่งเสริมได้ ดังนี้

- 1) สนับสนุนสมาชิกสภา อบต. ให้เป็นทีปปรึกษากลุ่ม/สถาบันเกษตรกร
- 2) กระตุ้นให้เกษตรกรหรือกลุ่มสถาบันเกษตรกรเสนอปัญหา และความคิดเห็นผ่านสมาชิกสภา อบต. เพื่อขอรับการสนับสนุน
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำกลุ่มและสถาบันเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ อบต. ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาอาชีพทางการเกษตร
- 4) สนับสนุนผู้นำทางการเกษตรให้เข้าไปเป็นสมาชิกสภา อบต. ให้มากขึ้น

3. บทบาทในการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่า ควรดำเนินบทบาทในการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต. ในระดับสูง สำหรับวิธีการดำเนินการในบทบาทนี้ ได้แก่

- 1) ผลักดันแนวทางการพัฒนาการเกษตรให้เป็นแผนพัฒนาการเกษตรของ อบต.
- 2) ชี้แจงงาน โครงการส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับงบประมาณประจำปีที่จะดำเนินการในพื้นที่ให้ อบต. ทราบ

3) ร่วมกับเกษตรกร กลุ่ม หรือสถาบันเกษตรกรจัดทำโครงการพัฒนาด้านการเกษตรเพื่อเสนอต่อ อบต.

4) ประสานงานภายในกับสมาชิก อบต. เพื่อให้โครงการได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

5) ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไขด้านการเกษตรกับเกษตรกร กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

6) เป็นผู้จัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตรทั้งในและนอกภาคเกษตรเสนอ อบต.

7) ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีโครงการด้านการเกษตรจัดทำโครงการเสนอ อบต.

4. บทบาทการเป็นที่ปรึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่า ควรดำเนินบทบาทการเป็นที่ปรึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพการเกษตรแก่ อบต. ในระดับสูง โดยควรเป็นที่ปรึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ที่ปรึกษาการแก้ไขปัญหาทางการเกษตร
- 2) ที่ปรึกษาในการจัดทำแผนพัฒนาโครงการและกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่
- 3) ที่ปรึกษาในการจัดทำข้อมูลทางการเกษตรแก่ อบต.
- 4) ที่ปรึกษาการพัฒนาผู้นำและสถาบันทางการเกษตร
- 5) ที่ปรึกษาในการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ

5. บทบาทด้านการประสานงานกับ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่า ควรดำเนินบทบาทในการประสานงานกับ อบต. ในระดับสูง โดยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- 1) ชี้แจงบทบาท อบต. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพการเกษตรแก่สภา อบต.
- 2) ชี้แจงบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการพัฒนาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับ อบต. แก่สภา อบต.
- 3) เข้าร่วมประชุมกับ อบต.
- 4) เชิญสมาชิกสภา อบต. เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่
- 5) เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทาง อบต. จัดขึ้น
- 6) พบปะเยี่ยมเยียนสมาชิกสภา อบต. เพื่อสร้างความคุ้นเคย

7) เชิญสมาชิกสภา อบต. มาร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ดำเนินการ

6. บทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพื่อ สนับสนุนการทำงานของ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่า ควรดำเนินการในบทบาทการประสาน
งานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเพื่อสนับสนุนการทำงานของ อบต. ในระดับสูง โดย
วิธีการ ดังนี้

- 1) ประสานงานในด้านข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยี
- 2) ประสานงานในการจัดทำแผนงาน/โครงการ
- 3) ประสานงานด้านการจัดหาปัจจัยการผลิต

7. บทบาทการให้ความรู้ด้านการเกษตรและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่าควรดำเนินการในบทบาทการให้
ความรู้ด้านการเกษตรและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแก่ อบต. ในระดับสูง โดยวิธีการต่างๆ ได้แก่

- 1) สนับสนุนเอกสารทางวิชาการด้านการเกษตรแก่สมาชิกสภา อบต.
- 2) จัดมุมความรู้ด้านการเกษตร ณ ที่ทำการ อบต.
- 3) จัดอบรม ทักษะศึกษา ดูงานด้านการเกษตรแก่สมาชิก อบต.

8. บทบาทในการติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานตาม โครงการ กิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต.

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่า ควรดำเนินบทบาทในการติดตาม
ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมด้านการเกษตรเสนอ อบต.
ในระดับสูงเช่นกัน โดยวิธีการ ดังนี้

- 1) ร่วมกับ อบต. ในการติดตามความก้าวหน้าโครงการพัฒนาด้านการเกษตรใน
พื้นที่
- 2) รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาด้านการเกษตรแก่ อบต.
- 3) ร่วมกับ อบต. ในการติดตามความก้าวหน้าโครงการพัฒนาด้านการเกษตรใน
พื้นที่ความรับผิดชอบของ อบต.

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล

นางพิชญา อารยานุรักษ์ กองแผนงาน

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรเดิมจากที่ใช้ระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนมาเป็นระบบส่งเสริมการเกษตร ที่เน้นการพัฒนาตัวเกษตรกร ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีทิศทางและเป้าหมายเดียวกัน อันจะทำให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่นักส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่เป็นตัวทำนายการเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล จำนวน 274 คน รวม 25 จังหวัด จากทุกภาคทั่วประเทศ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 262 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.62 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์ สหพันธ์ และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันได

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้คือ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามระบบส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล พบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะ คือ คุณค่าแห่งตน ทศนคติ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ($r = .26, .32, .35$ ตามลำดับ) และปัจจัยด้านจิตลักษณะ คือทศนคติ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสามารถรวมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ได้ร้อยละ 15 และมีสมการถดถอยมาตรฐาน Z (ประสิทธิภาพ) = $.25 Z$ (ทศนคติ) + $.25 Z$ (แรงจูงใจ) แสดงให้เห็นว่าคะแนนมาตรฐานของผลรวมทศนคติและแรงจูงใจเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรจะเพิ่มขึ้น .05 หน่วย

ปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติงาน ตามระบบส่งเสริมการเกษตร ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล สรุปได้ดังนี้

1. ระบบการทำงานในพื้นที่

1.1 การจัดทำทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร (กส.2)

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลไม่สามารถจัดทำทะเบียนครัวเรือนเกษตรกร (กส.2) ได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ และทันเวลา

1.2 การสนับสนุนแผนการผลิตเกษตรกร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลไม่สามารถสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ได้เพียงพอและอย่างเหมาะสม ทำให้เกษตรกรขาดความเชื่อถือไว้วางใจ

1.3 แผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำเดือน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ตามแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรประจำเดือนที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีงานอื่นมากเกินไปทั้งจากงานที่สั่งการอย่างเร่งด่วน และงานจากหน่วยงานภายนอก

2. ระบบการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่

2.1 ระบบฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ขาดความรู้ ความชำนาญในเรื่องต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทักษะในการถ่ายทอดความรู้

2.2 ระบบสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเงินทุน

โครงการที่ได้รับมีเงื่อนไขและขั้นตอนมาก ทำให้ยากต่อการนำไปปฏิบัติเพื่อนำไปสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

2.3 ระบบการติดตามและนิเทศงาน

การติดตามและนิเทศงานในบางครั้งผู้บังคับบัญชาดำเนินการเหมือนไปจับผิดมากกว่าการไปช่วยเหลือ สนับสนุน หรือแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานในพื้นที่ และบางท่านไม่ได้ติดตามการปฏิบัติงานจนถึงในพื้นที่ ทำให้ไม่ทราบข้อมูลและปัญหาที่แท้จริง

3. ระบบการสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

3.1 ขวัญและกำลังใจ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลขาดขวัญและกำลังใจในหลายประเด็น ดังนี้

- งบประมาณที่สนับสนุนการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง, เบี้ยเลี้ยง ฯลฯ
- การบริหารงานในสำนักงานเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก
- ผู้บังคับบัญชาขาดความยุติธรรมและขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน
- รายได้ไม่พอเพียงที่จะอุปถัมภ์ครอบครัว
- การพิจารณาความดีความชอบไม่ยุติธรรม

- นักการเมืองเข้ามาแทรกแซงทำให้การปฏิบัติงานไม่สะดวก
- การปฏิบัติงานในพื้นที่เดิมเป็นเวลานานทำให้เกิดความเบื่อหน่าย
- การโยกย้ายทำให้ต้องแยกกันอยู่กับครอบครัว
- การมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.2 การพิจารณาเลื่อนให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น

การเลื่อนระดับเป็นไปด้วยความล่าช้า บางส่วนไม่ได้รับการพิจารณาให้เลื่อน

ระดับ

3.3 การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลยังขาดอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานหรือไม่เพียงพอ เช่น เอกสารคำแนะนำ, โปสเตอร์, เครื่องฉายสไลด์, วีดีโอ, ยานพาหนะฯ

4. เรื่องอื่นๆ

4.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลรับผิดชอบงานจำนวนมาก

4.2 การจัดสรรงบประมาณให้ล่าช้า

4.3 งานจรมีมาก

4.4 งานบางเรื่องซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เช่น การจัดเก็บข้อมูล ทำให้เสียเวลาใน

การดำเนินงาน

4.5 นโยบายของกรมฯ เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ทำให้การปฏิบัติงานไม่ชัดเจนแน่นอน

4.6 เกษตรกรไม่ยอมรับ และขาดความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับ

ตำบล

4.7 เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญในการประชุมและอบรม

4.8 ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

4.9 สินค้าการเกษตรราคาตกต่ำ